

ROMAN ZDYBEL¹

**AKTYWIZACJA WSPÓLPRACY SPOŁECZNEJ I PRAWNEJ
Z ORGANAMI ŚCIGANIA (POLICJĄ) W PRZEKAZYWANIU
WIADOMOŚCI O INKRYMINOWANYCH ZDARZENIACH
W ŚWIETLE SPENALIZOWANYCH REGULACJI
ART. 304 § 1 I 2 K.P.K. I ART. 240 § 1 K.K.
W ZW. Z ART. 234 K.K. I ART. 238 K.K.**

Wstęp

Skuteczna i efektywna walka z uciążliwą przestępczością kryminalno-gospodarczą, jej skalą i dynamiką, wymaga permanentnej współpracy i współdziałania organów ścigania ze społeczeństwem, które jest bezpośrednio zainteresowane realizacją procesu wykrywczego dotyczącego przestępczości przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu. Skuteczna i efektywna walka z przestępczością, zarówno w jej formach stadialnych, jak i zjawiskowych, przybrała w poszczególnych kategoriach charakter zorganizowany

---

¹ Dr Roman Zdybel — doktor nauk prawnych. Stopień uzyskany w wyniku obronionej w 2002 r. pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego z nowatorskich metod dowodowo-kryminalistycznych wykrywania, zwalczania i neutralizacji przestępczości kryminalnej. Nauczyciel akademicki (st. wykładowca) z 16 letnim stażem w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu. Autor 40 opublikowanych, recenzowanych i punktowanych przez MNiSzW (w tym w periodykach zagranicznych) prac z dziedziny prawa karnego procesowego, administracyjnego, policyjnego, handlowego, samorządu terytorialnego, celnego i wspólnotowego, a także kryminalistyki. Autor specjalizuje się w dowodowym prawie karnym (dwie publikacje książkowe, m.in., *Funkcja wykrywcza i dowodowa postępowania karego*, Warszawa, 2016 r., s. 493), łącząc bogate doświadczenia zdobyte w pracy w organach ochrony prawnej i praktycznego stosowania dowodowego prawa karnego w prowadzonych skomplikowanych i wielowątkowych śledztwach z wymogami aktywności naukowej. Ceniony przez uczelnię i studentów wykładowca prawa (opinia na podstawie Karty Oceny Nauczyciela Akademickiego stanowiącej załącznik do uchwały nr 13/2013 Senatu oraz cyklicznie sporządzanych przez studentów anonimowych ankietach).

Adres do korespondencji: <stosunki@pwsu.eu>.

oraz globalny (transgraniczny), dlatego też wdrożenie taktyki realizacji skoordynowanych czynności dowodowych wymaga permanentnej współpracy i współdziałania ze społeczeństwem w zakresie zapewnienia ciągłego dopływu informacji potrzebnych w typowaniu źródeł dowodowych (osobowych lub rzeczowych), pozyskiwanych zarówno podczas wykorzystywania ustawowych instrumentów prawnych funkcji wykrywczej, jak i w funkcji dowodowej w zakresie oczekiwanych i akceptowanych przez społeczeństwo materializacji ustawowych zasad prowadzonego przez organy ścigania wstępnego postępowania karnego.

Uwarunkowania prawne obywatelskiej współpracy społecznej z organami ścigania określone art. 304 § 1 k.p.k.

Demokratyczne państwo prawne w naczelnej zasadzie odzwierciedlonej w ustawie zasadniczej jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli (art. 1 Konstytucji²), określającym i definiującym pragmatyczną lojalność państwa poprzez skuteczną ochronę interesu publicznego, w którym kształtowana świadomość prawna obywateli, przejawianie troski w zwalczaniu przestępczości kryminalno-gospodarczej, przybrała w regulacji art. 304 § 1 k.p.k.³ formę moralnego bezsankcyjnego obowiązku nawiązania i utrzymania współpracy z organami ścigania (prokuraturą i Policją) w celu przekazywania informacji o popełnieniu przestępstw (inkryminowanych zdarzeń) ściganych z oskarżenia publicznego. Zaznaczyć należy, że nałożoną przez ustawodawcę na obywatela, stanowiącego integralną część narodu, normą powszechnie obowiązującą jest praworządny obowiązek zawiadomienia organów ścigania o inkryminowanych zdarzeniach ściganych z oskarżenia publicznego, inicjujący zarówno proces wszczęcia, prowadzenia, podjęcia lub wznowienia postępowania przygotowawczego zmierzającego do wykrycia sprawcy. Oparty jest on w głównej mierze na świadomości obywatelskiej, konieczności przestrzegania prawa oraz co równie istotne utrzymaniu zaufania do organów ochrony prawnej, w tym do gwarantowanych ustrojowych zasad demokratycznego państwa prawnego. Wyzwolenie wśród społeczeństwa chęci i inicjatywy do przekazywania organom ścigania informacji o inkryminowanych zdarzeniach ściganych z oskarżenia publicznego decyduje i wpływa niekiedy w dużej mierze na merytoryczną skuteczność wykrywczo-dowodową, obiektywność podczas dążenia do wykrycia prawdy materialnej i nie może być oparty tylko i wyłącznie na biurokratycznym sformalizowaniu przyjęcia informacji bez jej wykorzystania w toku wdrożonych czynności operacyjno-rozpoznawczych zmierzających do wykrycia źródeł dowodowych (osobowych lub rzeczowych) oraz jej weryfikacji pod względem przydatności dowodowej. Działaniem na szkodę procesu wykrywczo-dowodowego prowadzonych

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (DzU nr 78, poz. 483).

³ Tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 1904; dalej jako k.p.k.

postępowań przygotowawczych umożliwiających weryfikację tez dowodowych jest nałożenie na zawiadamiającego hipotetycznego obowiązku zweryfikowania posiadanej wiedzy o inkryminowanym zdarzeniu pod względem jej wiarygodności, procesowej prawdziwości oraz przydatności dla prowadzonego postępowania. Funkcja wykrywcza wstępnego postępowania przygotowawczego prowadzonego przez organy ścigania wymaga zachowania niezbędnych standardów profesjonalizmu zawodowego. Zdynamizowanie efektywności procesowej postępowania pozostaje w ścisłej korelacji nie tylko z ugruntowanymi zdobyczami kryminalistyki i innych nauk, lecz materializacją pozaprocesowych klauzulowych instrumentów wyodrębnionych dla funkcji wykrywczej. Nie jest zatem prawdą, co wskazują niektórzy teoretycy, że w obecnym modelu postępowania karnego nadzór prokuratora w formach i metodach efektywności wykrywczo-dowodowej jest ograniczony tylko do zlecanych Policji lub innym uprawnionym organom wykonania czynności procesowych⁴, ponieważ po ich wyczerpaniu, mając na uwadze wykrycie prawdy materialnej, prokurator po przekazaniu akt może zlecić tym organom wykonanie klauzulowych czynności operacyjnych regulowanych odrębnymi przepisami. Obywatel, kierując się w przekazywaniu informacji o inkryminowanych zdarzeniach ściganych z oskarżenia publicznego wyłącznie obowiązkiem społecznym, nie ma powinności ani możliwości (instrumentów prawnych) sprawdzenia wiarygodności i przydatności dowodowej przekazywanych informacji. Zatem norma prawna określona art. 304 § 1 k.p.k. skierowana jest do niedookreślonego adresata poprzez użycie zwrotu „każdy”, a informacja przybiera formę „dowiedziawszy się”.

Swoista subsumpcja normy prawnej (podciągnięcia stanu faktycznego pod ogólną normę prawną — ustalenia stanu prawnego jako etapu stosowania prawa) następuje z chwilą powzięcia przez obywatela uprawdopodobnionej informacji bez konieczności jej weryfikacji. Źródło obywatelskiej tak uzyskanej informacji może być osadzone w bezpośrednim (naocznym) osobowym źródle dowodowym samego zawiadamiającego lub pośrednim ze słuchu (dalsza transformacja informacji). Ustawodawca z obywatela przekazującego informację zdjął nie tylko prawny obowiązek weryfikacji, lecz również indywidualną subiektywną ocenę wiarygodności (przydatności dowodowej) oraz analizy prawnej posiadanej informacji o inkryminowanym zdarzeniu, przenosząc ten obowiązek w regulacji ustawowej art. 2 § 1 k.p.k. na organy ścigania (zasada dążenia do prawdy rzeczywistej przy zachowaniu obiektywności i bezstronności oraz ukształtowania postępowania karnego tak, aby sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności).

Jedną z podstawowych gwarancji legalizmu (rozpoznania racji aksjologicznych tkwiących u podstaw aprobowanego modelu ścigania — dążenia do wykrycia prawdy materialnej określonej w art. 10 § 1 k.p.k.)

---

⁴ R. Zdybel, *Funkcja wykrywcza i dowodowa postępowania karnego*, Warszawa 2016, s. 4.

w inicjowanym procesie karnym (wstępnym postępowaniu karnym) jest permanentne wyzwalanie i aktywowanie inicjatywy społecznej traktowanej jako poczucie obowiązku moralnego, konieczności i niezbędności zawiadomienia organów ochrony prawnej o przestępstwach ściganych z oskarżenia publicznego. Zdecydowana większość stypizowanych w kodeksie karnym przestępstw ze względu na możliwość zapobiegawczego oddziaływania prewencji ogólnej i szczególnej ścigana jest z oskarżenia publicznego, wynika to z tego, że poszczególne kategorie tej dotkliwej i uciążliwej społecznie przestępczości przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu ze względu na ich podłoże kryminologiczne bezpośrednio osadzona jest w strukturach marginesu kryminalnego⁵. Wołą ustawodawcy ze względu na interes społeczny może ulec zmianie tryb ścigania przestępstw z uprzedniego wnioskowego na publicznoskargowy — takie działanie miałyby na celu zmniejszenie skali i dynamiki stypizowanej sankcyjnej przestępczości i bezkarności w anonimowości sprawców. Pokrzywdzona (pokrzywdzony) w przypadku gwałtu, w tym zbiorowego, dotychczas ściganego z wniosku, nie może w przekazaniu informacji legitymizującej organy ścigania do wdrożenia postępowania karnego kierować się wyłącznie współczuciem czy przebaczeniem, umożliwiając w ten sposób bezkarności sprawców. W tym aspekcie obowiązek aktywności obywatelskiej w postaci powinności informowania organów ścigania i samej pokrzywdzonej (pokrzywdzonego) uległ zmianie⁶.

Aktywizowanie społeczeństwa do przekazywania informacji o inkryminowanych zdarzeniach ściganych z oskarżenia publicznego organom ochrony prawnej ma zatem na celu nie tylko zdobycie przez owe organy niezbędnej wiedzy, lecz także zweryfikowanie jej w toku prowadzonego śledztwa i wykonywanych czynności, w tym także zainicjowanie rozwoju przedmiotowo-podmiotowego prowadzonych wstępnych postępowań przygotowawczych. Policja w toku realizacji ustawowych czynności funkcji wykrywczej postępowania posiada uzyskane w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych informacje, które mogą zostać skutecznie zweryfikowane i uzupełnione dodatkowymi zawiadomieniami (informacjami) obywatelskimi kierującymi prowadzone postępowanie na właściwy tok procesowy; względnie stanowić podstawę do podjęcia decyzji o jego umorzeniu z powodu niewykrycia sprawców postępowania (art. 327 k.p.k. w zw. z art. 325f k.p.k.) lub

---

⁵ K. Łojek, *Metodyka rozwiązywania problemów kryminalnych*, Szczytno 2008, s. 10–91.

⁶ Zagadnienie dotyczy zmiany trybu ścigania przestępstwa zgwałcenia *ex officio* z wnioskowego na publicznoskargowy i zmniejszenia bezkarności sprawców przy odpowiednim wzroście poziomu ochrony prawnej osób pokrzywdzonych oraz wzmocnienia zasady legalizmu przy tej kategorii przestępstw. Zmiana trybu ścigania ma głównie na celu unifikację i standaryzację prawa wewnętrznego do wymogów prawa europejskiego, gdzie przestępstwa zgwałcenia ścigane są z urzędu. Nowela art. 205 k.k. oraz art. 12 § 3 k.p.k. wprowadzona do obrotu prawnego 13 czerwca 2013 r. (DzU z 2013 r., poz. 849 o zmianie ustawy — Kodeks karny oraz ustawy — Kodeks postępowania karnego). Zob. także: A. Podemska, *Rozważania na temat zmiany trybu ścigania przestępstwa zgwałcenia*, „Internetowy Przegląd Prawniczy” 2015, nr 2, s. 148–150.

jego wznowienia (art. 327 § 2 k.p.k.). W uzyskiwaniu informacji niezbędnej do realizacji funkcji wykrywczej w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych uczestniczą osoby, którym za udzielenie pomocy w aktywizacji metod pracy (pozyskania istotnej informacji o przestępcach i przestępstwie) przyznaje się wynagrodzenie wypłacane z funduszu operacyjnego (art. 25 ust. 1, 3 i 4 ustawy o CBA)⁷: „Jeżeli w czasie korzystania lub w związku z korzystaniem przez CBA z pomocy osób (przekazujących informacje operacyjne RZ), osoby te utraciły życie lub poniosły uszczerbek na zdrowiu, osobom lub ich spadkobiercom przysługuje odszkodowanie”⁸. Przedmiotowa regulacja wskazuje jak niebezpieczna jest praca operacyjna z agenturą, szczególnie w kwestii pozyskiwaniu niezbędnej dla aktywizacji i procesowej weryfikacji pola dowodowego prowadzonych postępowań karnych przez upoważnione ustawowo podmioty, w tym Policję, dla zindywidualizowania zarzucanego sprawcy czynu.

Przekazywanie tego typu informacji organom ścigania w znacznym stopniu przyczynia się do wykrycia sprawców, odzyskania mienia i udowodnienia winy (ukarania) oraz skutecznego oddziaływania prewencji szczególnej i ogólnej, w tym radykalnego (wymiernego) zwiększenia bezpieczeństwa w okolicy (regionie). Respektowanie prawa nie jest bowiem związane z sukcesywnie zwiększaną represją, lecz z wysokim wskaźnikiem wykrywalności w poszczególnych kategoriach przestępstw. W przypadku wyczerpania lub bezskuteczności wdrożonych lub przewidywanych do wdrożenia ustawowych rozwiązań i możliwości procesowych funkcji dowodowej, prokurator ma obowiązek zlecić Policji w dziedzinie aktywizacji pola dowodowego wdrożenie klauzulowych czynności funkcji wykrywczej⁹. Zauważyć tu należy

---

⁷ Ustawa z 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 1993); dalej jako ustawa o CBA.

⁸ Art. 25 ust. 4 ustawy o CBA.

⁹ Zgodnie z art. 57 § 3 ustawy — Prawo o prokuraturze (DzU z 2016 r., poz. 177 z 15 lutego 2016 r.) „Prokurator Generalny może zwrócić się o przeprowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych podejmowane przez właściwe organy, jeżeli pozostawały one w bezpośrednim związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym. Prokurator Generalny może zapoznać się z materiałami zgromadzonymi w toku takich czynności”. Ustawodawca przeniósł na poziom decyzyjny prokuratora generalnego możliwość wdrożenia czynności operacyjno-rozpoznawczych realizowanych w kognicji ustawowej przez uprawnione organy (policję) zapewne ze względu na zawile śledztwa, wyłączając z wdrożenia tych klauzulowych czynności z poziomu decyzyjnego podległych prokuratur (regionalnych, okręgowych i apelacyjnych). Czynności operacyjno-rozpoznawcze wdrożone na mocy decyzji prokuratora generalnego w zakresie możliwości ich kontroli i celowości wdrożenia (nie bardzo wiadomo, jakich) poprzez wprowadzenie do obrotu prawnego zwrotu „jeżeli pozostawałyby w bezpośrednim związku z toczącym się postępowaniem” dotyczą wyłącznie materiału operacyjnego gromadzonego i weryfikowanego w ramach realizacji funkcji wykrywczej integralnie związanych z toczącym się postępowaniem i nie dotyczą fazy legitymizującej jego wszczęcie na takich materiałach. Prokurator może zapoznać się z materiałami operacyjnymi z wyłączeniem agenturalnych źródeł ich pozyskiwania oraz zadaniowania. Regulacja jest niespójna z uwagi na ograniczenia decyzyjne, konieczności wdrożenia czynności operacyjno-rozpoznawczych

brak wyższości funkcji wykrywczej nad funkcją dowodową postępowania karnego z uwagi na obowiązek procesowej weryfikacji uzyskanej informacji operacyjnej, w tym pozyskanej z zawiadomienia o źródłach dowodowych na materiał dowodowy (dział V k.p.k.) oraz prowadzonego postępowania jurysdykcyjnego w zasadzie odwróconej kontradyktoryjności. Mając na względzie pełną realizację postanowień art. 2 k.p.k., należy wskazać, iż ustawy obowiązek zwalczania przestępczości nie może być domeną samych tylko organów ścigania, bez koniecznego i wymiernego wsparcia społecznego.

Dokonując analizy ustawowego rozwiązania prawnego zawartego w art. 304 § 1 k.p.k., należy stwierdzić, że każdy, kto dowiedział się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, niewymienionego enumeratywnie w art. 240 § 1 k.k., ma nadal społeczny, bezsankcyjny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję, zawiadomienie to może przyjąć następująca forma:

1. Informacji mogącej uprawdopodobniać inkryminowane zdarzenie podlegającej dalszej systemowej weryfikacji w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych, udokumentowanej notatką służbową o cechach klawzulowych.

2. Przyjęcia ustnego protokolarnego zawiadomienia o prawdopodobieństwie popełnienia przestępstwa (czynności procesowej) z równoczesnym przesłuchaniem w tym protokole zawiadamiającego w charakterze świadka (art. 304a k.p.k.) z zastrzeżeniem danych osobowych na odrębnym dokumencie, o których mowa w art. 191 § 3 k.p.k.

W praktyce stosowania prawa przez organy ścigania różnica pomiędzy informacją przekazywaną przez obywatela a zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego ulega zatarcia na rzecz wyłącznego wykonywania czynności procesowych oraz ugruntowania zawiadamiającego na pozycji osobowego źródła dowodowego (środka dowodowego)¹⁰. W toku czynności procesowych dąży się, co jest błędem taktycznym, do jednoznacznego uzyskania zeznania, że zawiadamiający poprzez czynność procesową sporządzonego protokołu ustnego zawiadomienia o przestępstwie inicjuje proces karny, co może spowodować odpowiedzialność karną określoną art. 234 k.k.¹¹ Fałszywe oskarżenie (pomówienie) stygizowane art. 234 k.k. wyraźnie wskazuje na czynność procesową w postaci

---

dopiero ze szczebla prokuratora generalnego a nie prokuratorów bezpośrednio nadzorujących zleconych policji skomplikowane pod względem przedmiotowo-podmiotowym postępowania (śledztwa). Nadal brak jest ustawowej odpowiedzialności policji i innych uprawnionych organów za jakość i efektywność wdrożonych czynności operacyjno-rozpoznawczych aktywizujących i konkretyzujących pole dowodowe postępowań na każdym etapie. Zapoznanie się prokuratora generalnego z materiałami czynności operacyjno-rozpoznawczych jest zabiegiem czysto formalnym, albowiem nie ma on żadnych uprawnień decyzyjnych w zakresie ich korekty i zadaniowania struktur policji kryminalnej.

¹⁰ J. Kudrelek, *Szczególne formy przesłuchania w postępowaniu karnym*, Szczytno 2010, s. 9.

¹¹ Tekst jedn. DzU z 2018 r., poz. 1600.

przyjęcia protokolarnego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa i odpowiedzialności karnej za fałszywe zawiadomienie (art. 233 k.k.). Zatem na wstępie czynności organ ścigania (funkcjonariusz Policji) w sposób wyraźny i niebudzący wątpliwości winien ustalić, czy obywatel, realizując treść art. 304 § 1 k.p.k., posiada tylko informację, mogącą uprawdopodobnić inkryminowane zdarzenie w zakresie pełnej możliwości odtworzenia jego przebiegu, skutków i następstw, warunkują sporządzenie protokołu zawiadomienia o przestępstwie, czy informacja ta jest niepełna, hipotetyczna i możliwa tylko do wykorzystania w zainteresowaniu operacyjnym policji kryminalnej poprzez udokumentowanie klauzulową notatką służbową.

Sporządzony protokół zawiadomienia o przestępstwie jako czynność procesowa oprócz ogólnej informacji winien zawierać skondensowaną wiedzę zawiadamiającego uprawdopodobniającą w znacznym stopniu karalną formę stadialną i zjawiskową przestępstwa, co legitymizuje policjanta w prawnych podstawach sporządzenie protokołu zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka (osobowego źródła dowodowego). Nadmierny, odstrasżający i przeciwny skutecznemu formalizm czynności procesowych, po uprzednim obligatoryjnym pouczeniu zawiadamiającego o skutkach i następstwach prawnych wynikających z art. 234 k.k., może skutecznie zniweczyć inicjatywę społeczną praworządnego obywatela wynikającą z obowiązku społecznego zawiadomienia o przestępstwie określonego art. 304 § 1 k.p.k. i pogłębić nieufność współpracy, co może wpłynąć na radykalizację elementu kryminalnego. Zwłaszcza wówczas, kiedy sama Policja przez środki masowego przekazu inspiruje za odpowiednio wyznaczoną nagrodą obywatela do przekazania wiadomości o poszukiwanym sprawcy oraz świadka umożliwiającego odtworzenie inkryminowanego zdarzenia. Wiktymologiczny aspekt niewykrytych przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, spowodowany m.in. brakiem dopływu obywatelskiej informacji, powoduje tworzenie się w tym środowisku negatywnych wzorców do naśladowania i deprecjację fundamentów budowy niezbędnego autorytetu organów ochrony prawnej. Zaznaczyć należy, że fałszywe pomówienie złożone przed organem ścigania (ochrony prawnej) jest przestępstwem formalnym bezskutkowym. Materializacja normy prawnej art. 234 k.k. następuje w chwili podniesienia przed organem ustawowo powołanym do ścigania lub orzekania nieprawdziwego zarzutu, że osoba przywołana (uwidoczniona) w zawiadomieniu popełniła przestępstwo, wykroczenie lub przewinienie dyscyplinarne. O czym zawiadamiający jest w subiektywnym odczuciu przekonany.

Jednym z koniecznych znamion określających czynność sprawczą fałszywego zawiadomienia o przestępstwie jako zindywidualizowanego zarzucanego sprawstwa czynu, który nie ma charakteru skutku, jest sporządzenie na podstawie zebranego w aktach niezwyfikowanego i niespójnego pod względem dowodowym materiału procesowego prokuratorskiej wizji aktu oskarżenia i popierania go przed sądem¹². Taki bezkrytyczny proces decyzyjny prokuratora w sprawdzeniu procesowej wiarygodności zawiadomienia

---

¹² R. Kmieciak, *Akt oskarżenia jako pisemna forma skargi oskarżyciela publicznego*, „Prokuratura i Prawo” 2010, z. 1–2.

jest oczywistą obrazą dowodowego prawa karnego, w którym zawężenie funkcji dowodowej do samoistnego bytu w dochodzeniu do prawdy materialnej bez wsparcia instrumentami funkcji wykrywczej niweczy cały proces wstępnego postępowania przygotowawczego. Dla materializacji bytu przestępstwa fałszywego oskarżenia określonego art. 234 k.k. i dochodzenia roszczeń przez pokrzywdzonego (art. 49 § 1 k.p.k.) z tytułu spowodowania szkody rzeczywiście i utraconych korzyści jako formy zadośćuczynienia (*damnum emergens* i *lucrum cessans*) jest wykonanie z udziałem zawiadamiającego czynności procesowej. Funkcjonariusz Policji w daleko idącej ostrożności procesowej, dokonując wstępnej analizy pozyskanej informacji o inkryminowanym zdarzeniu, winien rozdzielić wartość informacji do dalszego wykorzystania w czynnościach operacyjno-rozpoznawczych od informacji zawierającej dowody (poszlaki) do procesowej weryfikacji po uprzednim sporządzeniu protokołu ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchaniu zawiadamiającego w charakterze świadka (środku dowodowego). Należy też wskazać, iż skutki prawne naruszenia dóbr osobistych może także wywołać rozpowszechnienie danych uzyskanych z Krajowego Systemu Informacji Policji, Krajowego Systemu Informacji Kryminalnej, Biura Informacji Gospodarczej, Biura Informacji Kredytowej i SIS II¹³ przez osobę nieuprawnioną. W takim przypadku obojętne jest, czy przeciwko osobie fałszywie oskarżonej (pomówionej) wszczęto postępowanie karne lub dyscyplinarne. Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa nie może opierać się na werbalnej sytuacji fikcyjnej, ogólnikach, osobistych dywagacjach czy domniemaniach, hipotezach, lecz skupić się na racjach, realistycznych przekonaniach oraz wskazywać konkretne okoliczności inkryminowanych zdarzeń osadzonych w związku przyczynowo-skutkowym domniemanego sprawstwa czynu, ukrywanych dowodów, miejsca ukrycia łupu, zwłok czy celowego przemieszczania materialnych dowodów i śladów kryminalistycznych w celu skierowania oględzin i postępowania na niewłaściwy tok.

Reasumując, w doniesieniu podejrzenia popełnienia przestępstwa, należy wskazać i wyeksponować dowody i fakty, które w przekonaniu zawiadamiającego mogą nasuwać lub nasuwają domniemanie popełnienia przestępstwa bez elementów zemsty czy odwetu. W aktach głównych postępowania dostępnych dla podejrzanego m.in. do składania wniosków dowodowych oraz konstrukcji linii obrony, materiału zebranego w trybie

---

¹³ System informacyjny Schengen II (druga generacja tego systemu — SIS II) jest podstawowym elementem współpracy i współdziałania w ramach strefy narodowych państw członkowskich Wspólnoty Europejskiej (UE). System informacyjny z centralną komputerową bazą danych w Strasburgu (Francja) umożliwia Policji i innym organom śledczym (ścigania), w tym służbom granicznym, celnym, odpowiedzialnym za kontrolę w strefie Schengen i na jej granicach zewnętrznych, wymianę informacji przez CSIS i NSIS dotyczącą osób poszukiwanych lub zaginionych, a także skradzionych pojazdów oraz dokumentów. Aktualizowany na bieżąco system, którego administratorem jest KGP, spełnia istotną funkcję, kompensując zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych państw członkowskich, ułatwiając swobodę przepływu osób, usług i towarów w obrębie strefy.

art. 308 k.p.k., nie może znaleźć się informacja pozwalająca oskarżonemu zidentyfikować przekazującego informację. W tym zakresie należy przytoczyć postawę ustawową art. 14 ust. 1 ustawy o Policji¹⁴ w zakresie umocowania do wykonania czynności operacyjno-rozpoznawczych jako podstawę wszczęcia postępowania i taką informację odzwierciedlić w policyjnych drukach statystycznych systemu TEMIDA. Materia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa może dotyczyć m.in. bezczynności organu w związku z podejrzeniem przyjęcia korzyści majątkowej lub jej obietnicy (korupcji urzędniczej). Ustawodawca w dyspozycji art. 238 k.k. nie określił formę czynności sprawczej zawiadomienia o niepopelnionym przestępstwie, ponownie nie rozróżniając informacji od zawiadomienia. Zatem za zawiadomienie w obecnym stanie prawnym należy uznać przekazaną organom ścigania przez obywatela treść a nie formę czynności, przez którą należy rozumieć każdy skuteczny sposób udzielenia i przekazania organom ścigania informacji o niepopelnionym przestępstwie (zawiadomienie ustne, pisemne anonimowe, telefoniczne, mailowo, osobiście).

Występek fałszywego zawiadomienia o przestępstwie jest przestępstwem umyślnym, niekiedy w nasileniu złej woli i zamiaru bezpośredniego kierunkowego (*dolus directus coloratus*)¹⁵. Sprawca wie, że dokonuje zawiadomienia o przestępstwie, którego nie popelniono, celowo angażując siły i środki Policji lub innego uprawnionego organu, które mogłyby być wykorzystane do zwalczania realnej przestępczości. Zatem zawiadamiający świadomie i rozmyślnie wprowadza w błąd organy ścigania, działając w zamiarze bezpośrednim, konfabulując realizuje partykularny cel m.in. poprzez skierowanie postępowania na niewłaściwy tok, względnie, wykazując i dowodząc, iż zarzucanego mu zindywidualizowanego sprawstwa o znacznym ciężarze gatunkowym nie popelnił, ponieważ w zbliżonym i ustalonym czasie mógł być sprawcą skutkowym innego inkryminowanego zdarzenia o stosunkowo niskiej społecznej szkodliwości¹⁶.

Nieprawdziwość zawiadomienia o przestępstwie, w kontekście niezgodności z prawdą materialną, może być zarówno subiektywna, jak i obiektywna. W takich okolicznościach zawiadamiający przekazuje do protokołu zawiadomienia o przestępstwie jako osobowe źródło dowodowe informacje (środek dowodowy) obiektywnie prawdziwa, pomimo że był on przekonany, względnie dopuszczał w realiach przebiegu zdarzenia, jego skutków i następstw, że może być fałszywa i ten fakt wątpliwości celowo zataił w chwili składania zawiadomienia. Materialna cecha sprawstwa czynu działania zawiadamiającego określonego normą art. 234 k.k. jest przestępstwem formalnym, bezskutkowym (zawiadamiający zmierza do ukarania osoby oskarżanej), w nieudolnym usiłowaniu oraz niezależnie od tego, czy organy ścigania w danej sprawie nadały procesowy bieg (cel założony przez

¹⁴ Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 2067).

¹⁵ A. Zoll, *Komentarz do kodeksu karnego. Część szczególna*, t. 3, Warszawa 2016.

¹⁶ T. Hanausek, *Kryminalistyka. Zarys wykładu*, Kraków, s. 80–81.

sprawcę nie musi w ogóle się ziścić, aby było można zawiadamiającego pociągnąć do odpowiedzialności karnej).

Jaka jest zatem różnica pomiędzy złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa a zawiadomieniem o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w świetle unormowań art. 234 i 238 k.k.? Zwrócić należy uwagę, że ustawodawca w przywołanych regulacjach prawnych posługuje się różną terminologią. W art. 238 k.k. używa zwrotu „zawiadamia o przestępstwie”, natomiast w art. 234 k.k. stwierdza „fałszywie oskarża”. Zatem — czy są to synonimy regulacji tej samej materii? Należy stwierdzić, że stan faktyczno-prawny zawarty w analizowanych regulacjach dotyczy dwóch czynności fazy wstępnego (etapowego) postępowania karnego. Czynności pierwszej polegającej na zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa, wstępnej weryfikacji pod względem przydatności dowodowej faktów i okoliczności podanych w zawiadomieniu, zakończonej sporządzeniem protokołu ustnego zawiadomienia o przestępstwie z równoczesnym przesłuchaniem zawiadamiającego w charakterze świadka (pouczeniu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań) oraz drugiej czynności — skargowej zakończonej sporządzeniem wizji aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego (prokuratora) oraz występowania zawiadamiającego w roli oskarżyciela posiłkowego, gdzie w postępowaniu jurysdykcyjnym materializuje on fałszywe oskarżenie (czynność sprawcza)¹⁷. Względnie fałszywe oskarża w sporządzonym i popieranym przed sądem prywatnym akcie oskarżenia.

Reasumując, występki określony art. 238 k.k. (zawiadomienie o niepopelnionym przestępstwie) znacząco różni się od materializacji występkę określonego art. 234 k.k. tym, że zawiadamiający organ ścigania bezpośrednio, względnie pośrednio, nie wskazuje osoby pomawianej, która miałaby zindywidualizowany inkryminowany czyn popełnić, ograniczając się tylko do przedstawienia skonfabulowanych faktów uprawdopodobniających za ledwie zaistnienie zdarzenia, które w obiektywnej rzeczywistości nie miało miejsca. Względnie przedstawia inkryminowane zdarzenie, umacniając organ ścigania w przekonaniu o jego znaczącym ciężarze gatunkowym przez dodanie nieprawdziwych okoliczności jego rzekomego zaistnienia. Fałszywe oskarżenie, określone w regulacji art. 234 k.k., jest dokonane z chwilą skutecznego zapoznania się z treścią nieprawdziwych zarzutów przez organ ścigania. Pobudki i motywy, jakim się kierował zawiadamiający o niepopelnionym przestępstwie, dla bytu odpowiedzialności karnej są obojętne¹⁸. Jeżeli zawiadomienie o niepopelnionym przestępstwie określone art. 238 k.k. zawiera jednocześnie fałszywe oskarżenie konkretnej spersonifikowanej osoby, to sprawca tego czynu będzie wyłącznie pociągnięty do odpowiedzialności karnej za fałszywe oskarżenie spenalizowane w art. 234 k.k. Dla bytu prawnego fałszywego oskarżenia drugiej osoby w ramach czynności procesowych postępowania obojętne jest, czy przeciwko osobie pierwotnie pomówionej wszczęto i prowadzono karne

¹⁷ R. Zdybel, *Funkcja...*, wyd. cyt.

¹⁸ Orzeczenie SN z 14 września 2009 r., sygn. IV KK 129/04, niepublikowane.

postępowanie przygotowawcze lub dyscyplinarne zakończone uprawdopodobnieniem sprawstwa zarzucanego czynu i ukaraniem w postępowaniu jurysdykcyjnym. Przedmiotem ochrony prawnej jest tu nie tylko wyłącznie druga osoba fałszywie oskarżona o rzekome popełnienie inkryminowanego czynu (która w chwili przebiegu zdarzenia, jego skutków i następstw, była po procesowym udowodnieniu w innym miejscu i czasie), lecz budowanie koniecznego społecznie akceptowanego autorytetu organów ochrony prawnej.

Kolejnym zagadnieniem wymagającym wyjaśnienia i występującym w stadium wstępnego postępowania karnego jest możliwość fałszywego pomówienia przez podejrzanego (oskarżonego) innej osoby o współudział w zarzucanym sprawstwie przestępstwa w celu ukrycia i ochrony pozostałych członków zorganizowanej grupy przestępczej, podziału i egzekucji zadań, sprawstwa kierowniczego zarówno w formach stadialnych, jak i zjawiskowych, a nie w celu budowania własnej konstruktywnej linii obrony podważającej dowody i fakty przyjęte za podstawę sporządzenia i popierania aktu oskarżenia. Podejrzan (oskarżony) jako bierna strona procesu taką postawą wykracza poza granice bezkarności fałszywych wyjaśnień, określonych art. 175 w zw. z art. 300 § 1 k.p.k., związanych z przedmiotem prowadzonej sprawy oraz przysługującego mu niezbywalnego konstytucyjnego (ustawowego) prawa do obrony (przekraczając granice obrony) i może narazić się na odpowiedzialność karną określoną art. 234 k.k.¹⁹

Karalne niezawiadomienia organów ścigania o inkryminowanym czynie zabronionym spenalizowanym w art. 240 § 1 k.k. oraz w art. 304 § 2 k.p.k.²⁰

Istotą nałożenia przez ustawodawcę na obywatela sankcyjnego obowiązku prawnego zawiadomienia organów ścigania o enumeratywnie wymienionych w art. 240 § 1 k.k.²¹ przestępstwach ściganych z oskarżenia publicznego jest aktywne włączenie społeczeństwa w proces wykrywczo-dowodowy. Norma prawna tego ustawowego obowiązku współpracy i współdziałania społeczeństwa z wyprofilowanymi ustawowo organami ścigania ma na celu nie tylko ugruntowanie aktywności społecznej, lecz — co istotne — prawnej powinności w obligatoryjnym przekazywaniu informacji umożliwiającej typowanie źródeł dowodowych do procesowego wykorzystania, a także zaktywizowanie pola dowodowego prowadzonego wstępnego postępowania karnego dotyczącego przestępstwa o znacznej szkodliwości społecznego niebezpieczeństwa, ujęcia sprawcy, odzyskania mienia oraz skazania w postępowaniu jurysdykcyjnym przed sądem. Faktem notoryjnym jest, że bez dopływu w sposób systemowy informacji

¹⁹ Uchwała SN z 11 stycznia 2006 r., sygn. I KZP, OSNKKW 2006, nr 2, poz. 12.

²⁰ P. Hofmański (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do artykułów 1–296*, Warszawa 2004, s. 83

²¹ DzU z 2017 r., poz. 2204.

zdeponowanej w wiedzy społecznej oraz oparcie wyłącznie materiału procesowego postępowania na instrumentach ustawowych funkcji dowodowej, nie zawsze doprowadzi do wykrycia sprawców i odzyskania mienia. Zatem ustawowe wyzwoleń aktywności społecznej w enumeratywnie wymienionych w art. 240 § 11 k.k. przestępstwach, ze względu na bezwzględność, brutalizację globalny (międzynarodowy) charakter i metody działań sprawców, jest obiektywną koniecznością i społecznie pożądanym działaniem. Aktywność społeczna w neutralizacji skali i dynamiki przestępczości ujęta w ustawowe ramy art. 240 § 1 k.k. została sprowadzona do obligatoryjnego przekazania organom ścigania w dowolnej formie wiarygodnej informacji o karalnym przygotowaniu, usiłowaniu lub dokonaniu określonego w art. art. 118, 118a, 120, 124, 127, 128, 134, 140, 148, 156, 163, 166, 189, 197, 198, 200 i 252 k.k. karalnych inkryminowanych czynach przestępczych.

Istotą tak określonej regulacji prawnej jest ujęcie w karalne ramy czynów formy stadialnej z pominięciem formy zjawiskowej polegającej na sprawstwie, współsprawstwie, podżeganiu i pomocnictwie. Oczywiście jest, że w sposób kazuistyczny czyny karalne wymienione w art. 240 § 1 k.k. można zmaterializować zarówno w formie stadialnej, jak i zjawiskowej. Indywidualne sprawstwo czynów nie można zawęzić tylko do formy stadialnej, spenalizowane czyny określone art. 240 § 1 k.k. mogą bowiem zostać zmaterializowane przez wyspecjalizowane zorganizowane grupy przestępcze, a same czyny przybrać formę globalną, transgraniczną o zasięgu międzynarodowym. Pominięcie i wyjęcie przez ustawodawcę w art. 240 § 1–3 k.k. form zjawiskowych z obywatelskiego obowiązku zawiadomienia organów ścigania (Policję) o inkryminowanych enumeratywnie wymienionych zdarzeniach (zbrodniach) należy odczytać jako niedopatrzanie, które winno być niezwłocznie znowelizowane. Ustawodawca nałożył na obywatela w ramach ustawowego obowiązku współpracy z organami ścigania obowiązek przekazania wiarygodnej informacji, nie precyzując jednak na czym owa wiarygodność ma polegać i jakie elementy składowe tożsame dla tej tak skondensowanej wiadomości winna w sposób kumulatywny zawierać (brak ustawowego zdefiniowania wiarygodności w art. 115 k.k.). Taka niedookreślona syntetyczna regulacja może powodować istotne ograniczenia i faktyczną eliminację z obrotu prawnego tak zredagowanej normy oraz zniweczyć obowiązek prawny przekazania organom ścigania informacji. Osobowe źródło dowodowe, uchylając się od obowiązku przekazania informacji, a tym samym skutecznego uniknięcia kary, może wskazać na przyczynę naruszenia dyspozycji art. 240 § 1 k.k. w postaci braku możliwości faktycznych i prawnych sprawdzenia wiarygodności tak pozyskanej informacji, skoro art. 115 k.k. nie definiuje jej desygnatów. Zatem w regulacji art. 240 § 1 k.k. przekazana organom ścigania wiadomość ma być nie tylko wiarygodna, lecz dająca się instrumentami prawnymi funkcji dowodowej przetworzyć na materiał procesowy z eliminacją cech konfabulacji i pomówienia.

Należy tylko domniemywać, że wymagana przez ustawodawcę wiarygodność wiadomości o czynach karalnych (skutkowych i bezskutkowych),

określonych treścią art. 240 § 1 k.k., winna pochodzić od świadka naczynego inkryminowanego zdarzenia. Natomiast wiadomość pozyskana od świadka ze słuchu może rodzić wątpliwość pod względem wymaganej ustawowej wiarygodności z powodu większej liczby czynników obiektywnych i subiektywnych (wrażeń), które w tym wypadku mogą skutecznie i nieodwracalnie zniekształcić ślad pamięciowy osobowego źródła dowodowego, a co za tym idzie bezpośrednio lub pośrednio wpływać na interpretację całego przebiegu zdarzenia, jego skutków i następstw.

Z punktu widzenia toku prowadzonego postępowania oraz wykrywczej finalizacji jego zakończenia ustawowe zawężenie informacji do ustalenia cech jej wiarygodności na tym etapie przekazania informacji o inkryminowanych zdarzeniach (sprawcach) jest niecelowe, nie do informatora bowiem należy czynność sprawdzenia wiarygodności procesowej informacji, zważywszy na fakt, co jest kolejnym niedopatrzaniem legislacyjnym, że ustawodawca nie wskazał na instrumenty prawne możliwe do wykorzystania dla sprawdzenia wiarygodności informacji będącej w posiadaniu obywatela. Znowelizowany przepis art. 240 § 1 k.k. winien brzmieć „Kto mając wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu, a także sprawstwie, współsprawstwie, podżeganiu i pomocnictwie czynu zabronionego określonego w art....”. Proponowana nowelizacja art. 240 § 1 k.k. znacznie zdynamizowałaby aktywność społeczną z jednoczesnym przesunięciem ciężaru sprawdzenia pozyskanej informacji na organy ścigania z równoczesnym zdjęciem tego obowiązku z obywatela. Mankamenty regulacyjne zawiera też materia art. 240 § 2 k.k., w której ustawodawca zwolnił od obowiązku zawiadomienia organów ścigania — „Nie popełnia przestępstwa określonego w tym paragrafie ten, kto zaniechał zawiadomienia, mając dostateczną podstawę do przypuszczenia, że wymieniony w § 1 organ (ścigania) wie o przygotowywanym, usiłowanym lub dokonanym czynie zabronionym [...]”. Ponownie ustawodawca w analizowanej regulacji prawnej posługuje się ogólnikami i nieostryimi wyrażeniami, które trudne są zarówno do wykonania, jak i zdefiniowania przez adresata normy prawnej.

Źródło dowodowe (obywatel) nie ma żadnych instrumentów prawnych, chociażby do „przypuszczenia, że organ wie o przygotowanym, usiłowanym lub dokonanym czynie zabronionym”, o którym z obowiązku prawnego ma zawiadomić organ ścigania. Za taką interpretacją przedstawionego stanowiska przemawiają dwa argumenty:

1. Wiedza o wszczętym i prowadzonym w danej sprawie wstępnym postępowaniu karnym jest objęta tajemnicą śledztwa.
2. Rozpowszechnianie tak określonej wiedzy bez zgody organu prowadzącego jest czynem karalnym oraz w znacznym stopniu wpływa na ograniczenie możliwości wykrywczo-dowodowych postępowania karnego (art. 241 § 1 k.k. w zw. z art. 212 § 2 k.k.).

Ustawowe zwolnienie osobowego źródła dowodowego zarówno z obowiązku bezwzględnego zawiadomienia o przestępstwie, jak i odpowiedzialności karnej „z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu jest konsekwencją rozwiązań prawnych

określonych art.182 § 1 i 2 kpk w zw. z art. 115 § 11 kk, oraz art. 183 § 1 kpk²². Na zakończenie rozważań nad materią prawnego obowiązku zawiadomienia organów ścigania o inkryminowanych zdarzeniach, należy wskazać na włączoną do obrotu prawnego nowelizację z 13 lipca 2017 r. art. 240 § 1 k.k., w której szczególną ochroną prawną objęto nieletnich. Ustawodawca nałożył na każdego obywatela bezwzględny obowiązek przekazania organom ścigania powziętej wiarygodnej informacji o przestępstwach spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu oraz niektórych przestępstwach (ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, zgwałcenia, wykorzystywania seksualnego osoby bezradnej, wykorzystanie seksualne) popełnianych na szkodę nieletnich²³. Nowelizacja art. 240 § 1 k.k., na co już zwróciłem uwagę, dotyczy tylko form stadialnych popełnienia przestępstwa skutkowego, bezskutkowego usiłowania, względnie przygotowania, natomiast pomija formy zjawiskowe, co jest istotnym mankamentem legislacyjnym. Z oczywistych względów pominięty jest tu zamiar, który znacząco wpływa na wymiar kary w przypadku przyznania się sprawcy inkryminowanego zdarzenia, lecz jest bezsankcyjny, albowiem rodzi się on tylko w umyśle sprawcy.

Ochrona nieletnich winna być w szczególnym zainteresowaniu ustawodawcy, powinna być pełna i obejmować także karalność form zjawiskowych sprawstwa, współsprawstwa, podżegania i pomocnictwa przestępstw na szkodę nieletnich. Przeniesienie nowelą art. 240 § 1 k.k. zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę nieletnich z dotychczasowego obowiązku moralnego (społecznego) do prawnego jest słuszne i społecznie akceptowalne z uwagi na dobro dziecka i częstego społecznego (sąsiedzkiego) oraz urzędniczego marazmu w tym zakresie. Wskazać też należy, iż zawiadomienie organów ścigania w znowelizowanym art. 240 § 1 k.k. ma charakter interwencyjny i wdrożeniowy, obligujący organy ścigania do niezwłocznego zastosowania ustawowych czynności dowodowe oraz neutralizujące skutki i następstwa wynikające z art. 156, 197 § 3 pkt 1, art. 197 § 3 pkt 2, art. 197 § 3 pkt 3, art. 197 § 4, art. 198 i art. 200 k.k. Dopełnienie nowelizacji art. 240 § 1 k.k. jest legitymizacją do zatrzymania przez obywatela w trybie art. 243 k.p.k. sprawcy tak spenalizowanego inkryminowanego zdarzenia, który w tej sytuacji korzysta z instrumentów prawnych przewidzianych dla funkcjonariusza. Zaznaczyć należy o odmienności prawnej i faktycznej obywatela, określonej

²² Wyrok SN z 28 stycznia 1975 r., sygn. IV KR 313/74, niepublikowany.

²³ 6 czerwca 2017 r. na zebraniu plenarnym Konferencja Episkopatu Polski znowelizowała swoje wewnętrzne wytyczne dotyczące przypadków oskarżeń duchownych o czyny przeciwko szóstemu przykazaniu z osobą niepełnoletnią tak, aby odpowiadały one obecnemu stanowi prawnemu w Polsce. Wprowadzony do obrotu prawnego jawny rejestr skazanych pedofilów ma w założeniu ustawowym pełnić funkcję informacyjną i zapobiegawczą. Rejestr Ministerstwa Sprawiedliwości w jawnej publicznej części zawiera wykaz prawomocnie skazanych sprawców z art. 197 § 1 k.k. (gwałty) na podstawie stanu prawnego kwalifikacji inkryminowanych zdarzeń sprzed czerwca 2010 r., które bezpośrednio nie odnosiły się do małoletnich (w chwili czynu nie mieli ukończonych 15 lat).

w art. 304 § 2 k.p.k, w przypadku, kiedy w imieniu i na rzecz instytucji państwowych lub samorządowych wykonuje czynności służbowe. W sytuacji, kiedy dowiedział się w związku ze swoją działalnością w tych instytucjach o inkryminowanych zdarzeniach ściganych z urzędu, jest on obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności neutralizujące skalę i rozmiary zaistniałego inkryminowanego zdarzenia do czasu przybycia organu ścigania lub wydania przez ten organ stosownego zarządzenia. Zakres informacji podlegającej niezwłocznemu przekazaniu organom ścigania w tym przypadku został ściśle określony i zawężony do statutowej działalności instytucji państwach lub samorządowych.

Zakończenie

Zagadnienie konstruktywnej współpracy i współdziałania społeczeństwa z organami ścigania dotyczącej przekazywania informacji o inkryminowanych zdarzeniach spenalizowanych normami prawa karnego materialnego jest niezwykle istotne. W dobie profesjonalizacji i brutalizacji działań sprawców oraz zorganizowanych grup przestępczych, uzyskanie i dowodowe zweryfikowanie informacji pozwalającej na wykrycie sprawców i indywidualizowanie odpowiedzialności, będącej podstawą orzeczenia o winie i karze w postępowaniu jurysdykcyjnym, wyłącznie na podstawie informacji pozyskanej z działań własnych organów ścigania bez aktywnej współpracy ze społeczeństwem jest niezwykle trudne. Należy dla podniesienia tej efektywności korzystać z doświadczeń Policji Państwowej II RP. Proces wykrywania i udowadniania sprawstwa czynu w dobie profesjonalizacji i brutalizacji działań zorganizowanych grup przestępczych wykorzystujących najnowsze zdobycze wiedzy techniczno-naukowej musi być niezwykle skuteczny, a samo zawężenie czynności wykrywczych do prawnej funkcji dowodowej i ich izolowanie w dochodzeniu do prawdy materialnej od konstruktywnego wsparcia funkcją wykrywczą kryminalistyki, czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi funkcji wykrywczej w postępowaniu karnym oraz co istotne bez zapewnienia dopływu systemowej informacji o inkryminowanych zdarzeniach od obywateli może spowodować zniweczenie całego wysiłku organów ochrony prawnej i bezkarność sprawców. Społeczeństwo domaga się wysokiej sprawności wykrywczej organów ścigania, ponieważ skutki inkryminowanych zdarzeń, naruszając pożądaną ład i bezpieczeństwo w sferze gospodarczej (prowadzenia bezkolizyjnej działalności i przedsiębiorczości), kryminalnej (wykrywania przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu), ograniczania korupcji i wyłudzeń (w zakresie obrotu towarami, usługami, tworzenia piramid finansowych typu Amber Gold czy Get Banku — manipulowania depozytami i ich kradzież), dotyczą bezpośrednio obywateli. Kompleksowe podejście do neutralizacji skali i dynamiki przestępczości wymaga synchronizacji działań i przedsięwzięć nie tylko wyprofilowanych organów ścigania (ochrony prawnej), lecz systematycznej współpracy i współdziałania obywateli. Przestępstwo i przestępczość

ma miejsce w realnej rzeczywistości, pozostawiając tam nieodwracalne zmiany, przekształcając ją oraz modyfikując, przez co pozbawiając jej znamion anonimowości. Należy zauważyć, że są tylko źle prowadzone sprawy oraz niekompetencja merytoryczna prowadzących (nadzorujących) czynności wykrywczo-dowodowe, powinniśmy więc wrócić do dobrych sprawdzonych wzorców Policji Państwowej II RP, która współpracując z obywatelami, pozyskiwała informację o inkryminowanych zdarzeniach, dzięki czemu odnosiła spektakularne sukcesy, utrzymując kontakty z osobami zaufania publicznego²⁴.

Słowa kluczowe: informacja, inkryminowane zdarzenie, obowiązek społeczny, ustawy sankcyjny obowiązek, pomówienie, odpowiedzialność karna

Streszczenie: Artykuł odzwierciedla problematykę prawną bardzo ważnej aktywności społecznej, jaką jest współpraca i współdziałanie społeczeństwa z ustawowymi organami ścigania w procesie wykrywczo-dowodowym inkryminowanych zdarzeń w celu wykrycia sprawców, zebrania spójnego materiału dowodowego niezbędnego w postępowaniu jurysdykcyjnym do orzeczenia przez sąd o winie i karze. Aktywność obywatelska w postaci informacji o inkryminowanych zdarzeniach donoszonej do wyprofilowanych ustawowo organów ścigania jest niezbędna zarówno w aktywizacji pola dowodowego prowadzonych wstępnych postępowań przygotowawczych (ujęcia ukrywających się sprawców, odzyskania mienia), procesowego umocowania aktu oskarżenia oraz weryfikacji materiału dowodowego w zasadzie odwróconej kontradyktoryjności przed sądem.

Keywords: information, incident, social obligation, statutory sanction obligation, libel, criminal liability

Summary: The article reflects the legal issues of the necessary social activity of cooperation and cooperation with statutory law enforcement agencies in the detection and evidence of incidents in order to detect the perpetrators, to collect a coherent evidence necessary in the jurisdictional proceedings to adjudicate by the court on guilt and punishment. Civic activity in the inflow of permanent information on incident-related events to law enforcement bodies profiled by law is essential both in the activation of the evidence field of preliminary preparatory proceedings (capture of perpetrators, recovery of property), process of prosecution and verification of evidence in principle reversed adversarial proceedings.

---

²⁴ R. Zdybel, *Aktywizacja pracy dzielnicowego w procesie dowodowo-wykrywczym zwalczania i neutralizacji przestępczości popospolitej*, „Przegląd Policyjny” 2012, nr 2, s. 117–137.